

Lieta Nr. A420346515
SKA-453/2017
Administratīvo lietu departaments

**Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS**

Rīgā 2017.gada 21.decembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Ieva Višķere,
tiesnese Veronika Krūmiņa,
tiesnese Līvija Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Rīgas tiesas apgabala prokuratūrai sniegt /pers. B/ pieprasīto informāciju, sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 18.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ vērsās ar iesniegumu prokuratūrā, lūdzot uzsākt kriminālprocesu saistībā ar izmaiņām automašīnu garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības „Pārdaugava” (turpmāk – sabiedrība „Pārdaugava”) valdē (pieteicējs uzskata, ka ir prettiesiski atcelts no valdes priekšsēdētāja amata). Pēc pieteicēja iesnieguma tika uzsākts kriminālprocess Nr.11096305514, un tā ietvaros pieteicējs tika nopratināts liecinieka statusā.

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona prokuratūras prokurora 2015.gada 27.maija lēmumu kriminālprocess izbeigts, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 1.punktu (nav noticis noziedzīgs nodarījums).

Par minēto lēmumu pieteicējs iesniedza sūdzību, kura ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokurora lēmumu noraidīta. Pieteicējam paskaidrots, ka sabiedrības „Pārdaugava” valdes maiņa notikusi atbilstoši likuma prasībām, attiecīgi visi strīdi saistībā ar pieteicēja atcelšanu no amata risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[2] Pieteicējs 2015.gada 31.augustā vērsās Rīgas pilsētas Kurzemes rajona prokuratūrā ar lūgumu iepazīties ar kriminālprocesa Nr.11096305514 lietas materiāliem un saņemt to apliecinātas kopijas, lai celtu prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokurora 2015.gada 26.oktobra lēmumu (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) kā administratīvo procesu noslēdzošo administratīvo aktu pieteicējam atteikta pieprasītās informācijas sniegšana. Atteikums pamatots ar argumentiem par to, ka pieprasītā informācija pieteicējam nav izsniedzama, jo atbilstoši Kriminālprocesa likuma 375.pantam, kas regulē krimināllietas materiālu pieejamību pēc galīgā nolēmuma spēkā stāšanās, lietas materiālus var izsniegt personai, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā. Tā kā pieteicējs kriminālprocesa ietvaros bija liecinieks, pieteicējs nav uzskatāms par personu, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā. Turklāt konkrētā kriminālprocesa ietvaros nevienai personai netika piešķirts cietušā statuss. Prokuratūras ieskatā, krimināllietas materiālu izsniegšana ir pieļaujama vienīgi apsūdzētajam vai viņa aizstāvim, kā arī cietušajam, nododot lietu tiesai.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Rīgas tiesas apgabala prokuratūrai atļaut iepazīties ar konkrētās krimināllietas materiāliem.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 18.maija spriedumu pieteikums noraidīts.

Rajona tiesas spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375.panta otro daļu pēc kriminālprocesa pabeigšanas un galīgā nolēmuma stāšanās spēkā ar krimināllietas materiāliem drīkst iepazīties tiesu, prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu darbinieki, personas, kuru tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā, kā arī personas, kuras veic zinātnisko darbību.

Kriminālprocesa likuma regulējums par tiesībām iegūt informāciju kriminālprocesā noteikts, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2012/13/ES par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā. Saskaņā ar šīs direktīvas 7.pantu tiesības piekļūt lietas materiāliem ir apcietinātajiem, aizturētajiem un viņu advokātiem, lai saskaņā ar valsts tiesību aktiem efektīvi apstrīdētu apcietināšanas vai aizturēšanas likumību un lai garantētu procesa taisnīgu norisi un sagatavotu aizstāvību. Tātad tiesības piekļūt lietas materiāliem ir personām, kuras ir ieguvušas tiesības uz aizstāvību.

[4.2] Lietā nav strīda, ka kriminālprocesā Nr.11096305514 pieteicējam bija liecinieka statuss. Kriminālprocesa likuma 109.panta pirmā daļa noteic, ka liecinieks ir persona, kura likumā noteiktajā kārtībā uzaicināta sniegt ziņas (liecināt) par kriminālprocesā pierādāmajiem apstākļiem un ar tiem saistītajiem faktiem un palīgfaktiem.

No minētās tiesību normas izriet, ka liecinieka statuss kriminālprocesā personas tiesiskajā situācijā neko nemaina un to neietekmē. Līdz ar to arī lieciniekam kriminālprocesā tiesību aizskārums netiek konstatēts.

Ne no Kriminālprocesa likuma 110.panta, kurā noteiktas liecinieka tiesības, ne arī no Kriminālprocesa likuma kopumā neizriet, ka lieciniekam būtu tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem.

Nemot vērā minēto, prokuratūra pamatoti liedza pieteicējam iepazīties ar krimināllietas materiāliem.

[5] Pieteicējs par minēto rajona tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa bez ievēribas ir atstājusi apstākli, ka kriminālprocess tika uzsākts, pamatojoties uz pieteicēja iesniegumu. Kurzemes rajona prokuratūras virsprokurors un Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokurors pēc būtības ir izskatījuši pieteicēja sūdzības par lēmumu izbeigt kriminālprocesu.

No minētā izriet, ka pieteicējs ir persona, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā. Tādējādi tiesa ir nepareizi interpretējusi Kriminālprocesa likuma 375.panta otro daļu.

[5.2] Atsakot izsniegt pieteicējam kriminālprocesa gaitā iegūtos pierādījumus, ir aizskartas pieteicēja Latvijas Republikas Satversmes 1., 89., 90. un 92.pantā, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantā nostiprinātās tiesības. Pieteicējam ir liegta pieeja informācijai, kas nepieciešama, lai vērstos vispārējās jurisdikcijas tiesā ar civilprasību, tādējādi nepamatoti ir ierobežotas pieteicēja tiesības vērsties tiesā. Turklāt, ja jau valsts iestāde ir savākusi informāciju, kas vēlāk var nebūt pieejama, un norāda pieteicējam, ka viņam ir jāvērsas vispārējās jurisdikcijas tiesā, nav pamata atteikt iepazīties ar iegūtajiem pierādījumiem.

[5.3] Nav attaisnojama piekļuves ierobežošana informācijas saņemšanai. Kā izriet no lēmuma par kriminālprocesa izbeigšanu un lēmumiem, kas pieņemti, izskatot pieteicēja sūdzību, izbeigtā kriminālprocesa materiālos nav ziņu par noziedzīgiem nodarījumiem. Līdz ar to nav pamata pieteicējam atteikt izsniegt pieprasīto informāciju. Turklāt, ievērojot to, ka kriminālprocess izbeigts, jo nav noziedzīga nodarījuma sastāva, nav pamata uzskatīt, ka, izsniedzot krimināllietas materiālus, tiktu apdraudētas vai aizskartas sabiedrības intereses.

[5.4] Atteikumā izsniegt informāciju iestāde nepamatoti ir atsaukusies uz Kriminālprocesa likuma 337.panta trešo daļu. Pieteicēja lūgums iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem nav saistīts ar kriminālprocesa norisi.

Motīvu daļa

[6] Izskatāmajā lietā izšķirams jautājums, vai pieteicējam būtu atzīstamas tiesības saņemt informāciju no tā kriminālprocesa lietas materiāliem, kas tika ierosināts sakarā ar pieteicēja iesniegumu un izbeigts noziedzīga nodarījuma neesamības dēļ.

Prokuratūra noraidīja pieteicēja lūgumu iepazīties ar krimināllietas materiāliem tā iemesla dēļ, ka pieteicējs konkrētajā kriminālprocesā tika nopratināts kā liecinieks un Kriminālprocesa likuma 375.panta otrā daļa neparedz krimināllietas materiālu izsniegšanu personai, kura konkrētajā kriminālprocesā nopratināta liecinieka statusā. Arī rajona tiesa, secinot, ka liecinieka tiesības kriminālprocess nevar skart, atzina, ka pieteicējam nav tiesību iepazīties ar pieprasīto informāciju.

Augstākā tiesa turpmāk izklāstīto apsvērumu dēļ konkrētajos apstākļos šādam secinājumam nepiekrīt.

[7] Augstākās tiesas judikatūrā atzīts, ka Informācijas atklātības likums attiecas uz gadījumiem, kad persona, īstenojot savas tiesības uz informāciju, vērsas iestādē nolūkā iegūt kādus datus, no kuriem tiek kaut kas uzzināts (*Augstākās tiesas 2011.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-203/2011 (A8094810) 6.punkts un 2017.gada 20.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-172/2017 (6-70015715/6) 6.punkts*).

Izskatāmajā gadījumā pieteicējs ir vērsies prokuratūrā, lai iepazītos ar informāciju, kas saistīta ar konkrētu krimināllietu. Augstākā tiesa ir atzinusi, ka pēc galīgā nolēmuma stāšanās spēkā šāda veida informācija ir pieejama saskaņā ar Informācijas atklātības likumu (*Augstākās tiesas 2013.gada 15.marta lēmuma lietā Nr. SKA-418/2013 (670057712) 10.punkts un 2014.gada 26.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-392/2014 (680134213) 4.punkts*). Vienlaikus, kaut arī vispārīgi informācijas pieejamību pēc lietas izskatīšanas un nolēmuma stāšanās spēkā regulē Informācijas atklātības likums, jāņem vērā, ka ir iespējamās situācijas, kad cita likuma speciālā tiesību norma noteic īpašu regulējumu informācijas pieejamībai. Izskatāmajā gadījumā tā ir Kriminālprocesa likuma 375.panta otrā daļa, kas reglamentē iepazīšanos ar krimināllietas materiāliem pēc kriminālprocesa pabeigšanas un galīgā nolēmuma stāšanās spēkā.

Atbilstoši minētajai tiesību normai pēc kriminālprocesa pabeigšanas un galīgā nolēmuma stāšanās spēkā ar krimināllietas materiāliem drīkst iepazīties tiesu, prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu darbinieki, personas, kuru tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā, kā arī personas, kuras veic zinātnisko darbību. Visi galīgie nolēmumi krimināllietās, nodrošinot ar likumiem noteiktās informācijas aizsardzību, ir pieejami publiski.

Ievērojot minēto, Augstākā tiesa secina, ka pieteicēja lūgums iepazīties ar krimināllietas materiāliem ir aplūkojams atbilstoši Informācijas atklātības likumam (tostarp ņemot vērā informācijas atklātības un pieejamības principus) tiktāl, ciktāl tā piemērošanu neierobežo speciālā tiesību norma – Kriminālprocesa likuma 375.panta otrā daļa.

[8] Kā norādīts iepriekš, tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem pēc kriminālprocesa pabeigšanas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375.panta otrajā daļā noteikto ir ierobežotam subjektu lokam – tiesu, prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu darbiniekiem, personām, kuru tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā, un personām, kuras veic zinātnisko darbību.

Tādējādi likumdevējs krimināllietas materiālu pieejamībai pēc kriminālprocesa pabeigšanas ir noteicis stingrākus pieejamības ierobežojumus salīdzinājumā ar Informācijas atklātības likumā noteikto cita veida ierobežotas pieejamības informācijas pieejamību. Savukārt iepazīšanās ar krimināllietas materiāliem kriminālprocesa laikā ir reglamentēta vēl stingrāk. Proti, kriminālprocesa laikā krimināllietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums un ar tiem drīkst iepazīties amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu, kā arī personas, kurām minētās amatpersonas attiecīgos materiālus uzrāda Kriminālprocesa likumā paredzētajā kārtībā (Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmā daļa). Šāds regulējums ir objektīvi saprotams un attaisnojams ar krimināllietas materiālos esošās informācijas specifisko dabu, tostarp izmeklēšanas noslēpuma aizsardzību.

Augstākā tiesa, interpretējot Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmo daļu, ir atzinusi, ka konkrētā norma ir vērstā uz kriminālprocesa mērķa sasniegšanu. Tomēr materiālu neizsniegšana kriminālprocesā nevar būt pašmērķis, līdz ar to, ja tas procesa virzītāja ieskatā neietekmē procesa sekmīgu virzību, tad materiālu neizsniegšanai nav pamata (*Augstākās tiesas 2008.gada 6.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-705/2008 (A42555306) 10.punkts*).

Augstākās tiesas ieskatā, minētā atziņa ir attiecināma arī uz izskatāmo gadījumu tādējādi, ka arī pabeigta kriminālprocesa gadījumā liegums iepazīties ar krimināllietas materiāliem nevar būt pašmērķīgs, bet tam jābūt vērstam uz konkrētu interešu aizsardzību. Līdz ar to tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem nav aplūkojamas nepamatoti šauri, formāli koncentrējoties tikai uz personas kriminālprocesa statusu un nevērtējot to, kādu aizsargājamo interešu labad ir attaisnojams aizliegums personai iepazīties ar krimināllietas materiāliem. Turklāt šajā ziņā nozīme var būt arī veidam, kādā ir pabeigts konkrētais kriminālprocess. Ja kriminālprocess pabeigts ar lēmumu izbeigt kriminālprocesu, jo nav noticis noziedzīgs nodarījums, tad šāda veida krimināllietas materiāliem, iespējams, nebūtu piešķirama tik augsta aizsardzības pakāpe kā, piemēram, tādas krimināllietas materiāliem, kurā taisīts notiesājošs spriedums.

Ievērojot minēto, Kriminālprocesa likuma 375.panta otrās daļas piemērošanā iestādei ir jāizvērtē gan tas, kura persona un kādām vajadzībām prasa informāciju no krimināllietas materiāliem, gan tas, kādu informāciju satur krimināllietas materiāli, ar kuriem persona lūdz iepazīties, jo ziņas, kas iegūtas veicot kriminālprocesa darības, var būt dažādas.

[9] Prokuratūra un rajona tiesa izskatāmajā gadījumā secināja, ka pieteicējs neietilpst to subjektu lokā, kuriem atbilstoši Kriminālprocesa likuma 375.panta otrajai daļai ir tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem. Šā secinājuma pamatā ir apstākļi, ka pieteicējs konkrētajā kriminālprocesā noprotināts liecinieka statusā.

Augstākās tiesas ieskatā, prokuratūra un tiesa konkrētajā gadījumā ir interpretējušas Kriminālprocesa likuma 375.panta otro daļu nepamatoti šauri. Iestāde un rajona tiesa ir atstājuši bez ievēribas būtisku apstākli, proti, to, ka konkrētais kriminālprocess tika uzsākts pēc pieteicēja iesnieguma, turklāt pieteicējs bija vērsies prokuratūrā nevis par kādu ar sevi nesaistītu nodarījumu, bet gan par pret sevi vērstu rīcību, kuru uzskatījis par noziedzīgu.

Kriminālprocesa likuma 369.pants reglamentē kriminālprocesa uzsākšanas iemeslus. Saskaņā ar minētā panta pirmo daļu kriminālprocesa uzsākšanas iemesls citstarp ir tādu ziņu iesniegšana izmeklēšanas iestādei, prokuratūrai vai tiesai, kuras norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

Šā panta otrā daļa noteic subjektus, kuri var sniegt ziņas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, piemēram, noziedzīga nodarījuma rezultātā cietuši persona ar iesniegumu (1.punkts), kontrolējošās un uzraugošās iestādes – to darbību regulējošos normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā (2.punkts), bērnu tiesību aizsardzības institūcijas un nevalstiskās institūcijas ar iesniegumu par nepilngadīgo tiesību aizskārumiem (4.punkts), kā arī jebkura fiziskā vai juridiskā persona, sniedzot informāciju par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem, no kuriem pati nav cietusi (6.punkts).

Tādējādi Kriminālprocesa likumā ir nodalītas tādas personas, kuras vērsās iestādē ar iesniegumu par iespējamu pret sevi vērstu noziedzīgu nodarījumu, no personām, kuras vērsās iestādē ar iesniegumu par nodarījumu, par kuru tām ir informācija, bet kas šīs personas pašas nekādi nav skāris.

Nemot vērā to, ka pieteicējs konkrētajā gadījumā prokuratūrai ir sniedzis ziņas par pret sevi vērstu noziedzīgu nodarījumu un kriminālprocess uzsākts, pamatojoties uz pieteicēja iesniegumu, secināms, ka pieteicējs vērsās prokuratūrā kā persona, kura uzskata, ka pati ir cietusi no noziedzīga nodarījuma (Kriminālprocesa likuma 369.panta otrās daļas 1.punkts). Šāda persona, Augstākās tiesas ieskatā, ir uzskatāma par personu, kuru konkrētais kriminālprocess skar.

[10] Tas, ka pieteicējs izskatāmajā gadījumā būtu uzskatāms par personu, kuru konkrētais kriminālprocess skar, izriet arī no Kriminālprocesa likuma 392.¹panta 5.¹daļas un tā, kā prokuratūra ir piemērojusi šo tiesību normu.

Proti, Kriminālprocesa likuma 392.¹panta 5.¹daļa noteic personas, kuras ir tiesīgas saņemt lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu. Saskaņā ar minēto tiesību normu šā likuma 369.panta otrās daļas 2. un 4.punktā minētajām personām un tām personām, kuru tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā, procesa virzītājs lēmuma par kriminālprocesa izbeigšanu kopiju nosūta vai izsniedz pēc to lūguma.

Kā izriet no pārsūdzētā lēmuma, lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu pieteicējam tika nosūtīts (2015.gada 27.maijā). Ievērojot to, ka pieteicējs neatbilst Kriminālprocesa likuma 369.panta otrās daļas 2. un 4.punktā minētajām personām, secināms, ka lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu pieteicējam nosūtīts kā personai, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā. Proti, prokuratūra, nosūtot pieteicējam lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu, pati ir uzskatījusi pieteicēju par personu, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā. Turklāt, kā pareizi norādījis pieteicējs, par minēto liecina arī apstākļi, ka prokuratūra atzina pieteicēja tiesības iesniegt sūdzību par konkrētā kriminālprocesa izbeigšanu un pieteicēja sūdzības pēc būtības ir izskatījis gan amatā augstāks prokurors, gan arī nākamais amatā augstāks prokurors (par amatā augstāka prokurora lēmumu).

Prokuratūra paskaidrojums par kasācijas sūdzību kļūdaini apgalvo, ka no pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka pieteicēja sūdzības bija vērstas nevis uz lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu pārskatīšanu, bet gan uz to, lai pieteicējam tiktu atļauts iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem. Kā nepārprotami izriet no pārsūdzētā lēmuma, pieteicējs amatā augstākam un nākamajam amatā augstākam prokuroram bija sūdzējies tieši par lēmumu izbeigt kriminālprocesu, un šīs sūdzības minētās amatpersonas arī ir izskatījušas pēc būtības, lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu atzīstot par pamatotu. Tikai pēc tam pieteicējs vērsās prokuratūrā ar lūgumu ļaut iepazīties ar krimināllietas materiāliem.

[11] Šādos apstākļos Augstākā tiesa atzīst, ka pieteicēja noprotināšana liecinieka statusā pati par sevi automātiski nenozīmē, ka pieteicējs nav atzīstams par personu, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā.

Turklāt tiesību doktrīnā norādīts, ka jēdziens „cietušais” ne teorijā, ne praksē, ne arī Kriminālprocesa likumā netiek lietots vienvērtīgi un var tikt saprasts divējādi: 1) faktiski cietuši persona, kurai ar konkrēto nodarījumu radīts kaitējums; 2) cietušais procesuālā nozīmē – kriminālprocesa dalībnieks ar kriminālprocesuāli reglamentētu statusu. Līdz ar to, tā kā Kriminālprocesa likumā vārds „cietušais” ne vienmēr tiek lietots vienā nozīmē, ikreiz, kad jāizprot vārda „cietušais” saturs konkrētā normā, ir jāapzina šīs normas jēga un mērķis (*Strada-Rozenberga K. Cietušais un tā tiesības kriminālprocesā. Jurista Vārds, 04.11.2008., Nr.42 (547)*). Tādējādi tas, ka pieteicējam konkrētajā kriminālprocesā ar procesa virzītāja lēmumu nebija piešķirts cietušā procesuālais statuss, bet pieteicējs bija noprotināts liecinieka statusā, nav pietiekams pamats atzīt, ka pieteicēja tiesības nebija skartas konkrētajā kriminālprocesā. Minēto papildus apstiprina arī tas, ka saskaņā ar tiesību doktrīnā atzīto Kriminālprocesa likumā jautājums par noziedzīgā nodarījumā cietušās personas, kura nav atzīta par cietušo kriminālprocesā, pratināšanas procesuālo veidu nav precīzi atrisināts un tāpēc šāda persona tiek pratināta liecinieka statusā (*Strada-Rozenberga K. Cietušais un tā tiesības kriminālprocesā. Jurista Vārds, 04.11.2008., Nr.42 (547)*).

No minētā izriet, ka atbilstoši Kriminālprocesa likumā ietvertajam regulējumam ir pieļaujams noziedzīga nodarījuma rezultātā cietušo personu pratināt liecinieka statusā, jo īpaši šāda rīcība ir pamatota pirmajā kriminālprocesa stadijā – izmeklēšanā, kad citstarp tiek iegūtas ziņas par to, vai vispār ir noticis noziedzīgs nodarījums. Līdz ar to Augstākā tiesa atzīst, ka personas kriminālprocesuālajam statusam nav izšķirošas nozīmes, ļaujot jautājumu par krimināllietas materiālu pieejamību, un Kriminālprocesa likuma 375.panta otrā daļa ir interpretējama, ievērojot katra konkrētā gadījuma apstākļus.

[12] Tas, ka kriminālprocess ir noslēdzies, nekonstatējot noziedzīgu nodarījumu, nav pamats uzskatīt, ka nevienas personas tiesības konkrētajā kriminālprocesā nav skartas.

Kā minēts iepriekš, izskatāmajā gadījumā kriminālprocess uzsākts uz pieteicēja iesnieguma pamata par pret sevi vērstu rīcību, kuru pieteicējs ir uzskatījis par noziedzīgu un lūdzis izmeklēt kriminālprocesa ietvaros, un pati prokuratūra ir atzinusi pieteicēja tiesības pārsūdzēt lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu.

Prokuratūras nostāja – ja nav noticis noziedzīgs nodarījums, tātad nevienas personas tiesības nav aizskartas – nepamatoti sašaurina Kriminālprocesa likuma 375.panta otrās daļas piemērošanu. Jēdziens „persona, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā” vērtējams no informācijas pieejamības viedokļa, nevis no tā, vai konkrētajā kriminālprocesā ir konstatēts noziedzīgs nodarījums, kura rezultātā kāda persona ar procesa virzītāja lēmumu ir atzīta par cietušo.

[13] Līdz ar to Augstākā tiesa atzīst, ka pieteicējs ietilpst to personu lokā, kurām ir tiesības iepazīties ar konkrētas krimināllietas materiāliem saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375.panta otro daļu. Konkrētajos apstākļos, kad kriminālprocess uzsākts pēc pieteicēja kā cietušā iesnieguma,

lūdzot kriminālprocesa ietvaros izmeklēt pret pieteicēju vērstu rīcību, pieteicējs ir uzskatāms par personu, kuras tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā. Apstāklim, ka pieteicējs pratināts liecinieka statusā, nav izšķirošas nozīmes.

Arī prokuratūras argumentam, ka krimināllietas materiālu neizsniegšana neliedz pieteicējam savu aizskarto tiesību aizsardzībai vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā, nav izšķirošas nozīmes, jo Kriminālprocesa likuma 375.pants pieteicējam kā personai, kuras tiesības ir aizskartas konkrētajā kriminālprocesā, paredz tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem neatkarīgi no tā, vai pieteicējs vēlas šo informāciju izmantot, lai vērstos tiesā ar civilprasību.

[14] Vienlaikus Augstākā tiesa neizslēdz, ka arī šādos gadījumos, kad tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem vēlas īstenot kāda no Kriminālprocesa likuma 375.panta otrajā daļā paredzētajām personām, iestāde varētu atteikt personai tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem, atteikumu pamatojot ar īpašiem apstākļiem un nepieciešamību nodrošināt būtisku sabiedrības interešu aizsardzību. Izskatāmajā gadījumā prokuratūra nav norādījusi, ka konkrētās krimināllietas materiāli saturētu kādu tādu informāciju, kuras aizsardzība (neizsniegšana) ir nepieciešama būtisku sabiedrības interešu nodrošināšanai.

[15] Rezumējot minēto, atzīstams, ka rajona tiesa nepareizi ir interpretējusi Kriminālprocesa likuma 375.panta otro daļu. Tas ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas, tāpēc rajona tiesas spriedums ir atceļams, un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Augstākā tiesa

nosprieda:

atcelt Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 18.maija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.
atmaksāt /pers. B/ par kasācijas sūdzību samaksāto drošības naudu 71,14 *euro*.
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese

I. Višķere

Tiesnese

V. Krūmiņa

Tiesnese

L. Sliņa